

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicorum, Et Aliorum
Ecclesiasticorum Speculum**

Langhe-Cruys, Johan

Duaci, 1587

Quando, & quomodo permissum sit clericis ludere. cap.xx.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

habet iusti lucri rationem, ob quam legitimè transferatur lucrum in ipsius lucrantis dominium. Quocirca sanctus Bonaventura dixit^a, huiusmodi lucrantes ad restitutionem eorum quæ hoc ludo sunt affecti strictè obligari, & quod taxillorum iactu, aut chartis lusoriis suis lucrati in pios vsus pauperū erogari debere. Enimvero si quis semel, aut bis contrectet aleas, & eas iactiter, concertans cum alio posito pignore, nonne tandem transeat ex huiusmodi inestatione ludi in consuetudinem, & fiet aleator, habebitq; aleas in deliciis? Nonne qui sic cauerit, ne in assuetudinem mali ducatur eniti debet, vt ne semel quidē admittat id, cuius assuefactio non vult cuitare? cum Ecclesiastes dicat^b: qui in vno deliquit, multa bona perdet. Quocirca in Synodo Sessionali dicto loco expressè clericis omnibus statutum & mandatum fuit, vt à ludo alearum, aliisque qui à ludo pendunt, abstineant, neque ludentium fautores, spectatores, aut testes existant.

D. vno Dionysius Richelius de huiusmodi ludis scribens: Ministros inquit, ecclesiæ, quos à seculari vita, & moribus di. ferre oportet, necesse est maturitati morum, ac probitati vacare; compunctioni, atque diuino timori operam dare, sicque in conspectu altissimi orationibus, ac psalmodiis & pœnitentiæ actibus inhaerere, vt pro propriis, ac fundatorum, & benefactorum suorum excelsibus, & peccatis satisfaciant Deo. Idcirco cauere debent ea, quæ compunctionem, maturitatem, deuotionemque dissipant, dissolutionem inducunt, & seculares generant mores, vt sunt familiaritates, exercitia, ludi, & ioci mimorum, & ioculatorum, ac histrionum, visitatio tabernarum, comessationes, & lauta conuiuia, lusus alearum, & taxillorum, quibus multa enormia commoda sunt vitia, & ex amore procedunt pecuniæ, auaritiæque concernunt.

Quando & quomodo clericis permiffum fit ludere.

C A P. X X.

ITEM REA, vt solidius, euidentius, ac certius innoscatur, qualiter Canonicis, & ministris Ecclesiæ interdum liceat ludere, & qui ludi sint liciti; aduertendum

S dum

a vt refertur in do. Clitho. in d. opus. cap. 19.

b Ecclesiast. 9.

c de vit. Can. & eccle. art. 9.

*a ut narrat
Diorg. Richel.
in d. arti. 9.*

*In ludis licitis
que obseruanda
sunt.*

*b 4. Ethicor.
Urbanitas.*

*Quatenus in
ludis licitis co-
miseratur pecca-
tum.*

*Quibus deri-
cis ludere li-
ceat, et quibus
non.*

dum quod D. Thomas, Durandus, & alij scribunt
asserunt^a: Quemadmodum hominis corpus indiget
corporali refocillatione, quiete, & somno, quia non
continuo laborare: sic itidem anima indiget viciis
creatione, atque solatio, quod fit per aliqua verba
opera, in quibus non intenditur, neque requiritur
animi delectatio; & hec verba aut opera vocata
dicra, aut iocosa. Circa quæ tria sunt obseruanda
mum, vt delectatio talis non quaeratur per verba
facta inhonesta, turpia, aut nociua alicui. Secundo
ne grauitas seu deuotio cordis nimis resoluat pro-
lia. Tertium, vt iocus seu ludus exiſtat conueniens
pariæ personæ, ac loci, & temporis, aliis quoque
circumſtantiis debite decoretur. Virtus autem per
homo ita decenter ſe habet in ludis, ſecundum
phum *εὐργαμία*, id eſt, vrbaniſas vocatur. In
ludo admittantur verba, aut facta turpia, laſciua,
ua, ſcandalizatiua, mendosa graue peccatum eſt, ho-
quenter mortale: imo affectus ad ludum, & iocun-
ſet eſſe tam immoderatus, diſſolutus, & vehemens
eſſet mortale peccatum, quamuis ludus in ſe eocum
niſi peccatum veniale. In concilio vero Mediana
ſtatutum legitur: Clericalis ordinis homines in
genere ſaltationis, & ludj, præſertim vero alicui
rarum ac talorum interdicitur. Prohibemus etiam
bos, qui malleis ligneis impelluntur: item ſollis
id eſt, pilæ maioris, nec ſolum ludere veterana,
ludorum ſpectatores eſſe nolumus: aut quemquam
dētem in ædibus ſuis permittere. Si autem valemus
interdum cauſa, parua pila, aut alio non in decore
modi exercitationis genere vt contigerit: nec
id faciant; nec pecunia intercedat in ludo: nec
quod facile pecunia æſtimari poſſit. Choreas
aut publicas non agent, nec ſpectabunt.

Ex his elicitur quibus & quando, ac qualiter
dere. Illis planè ludere licet modo præſato, qui
bus, aut corporalibus exercitiis bonis inſiſtunt
rationabilem fatigationem: non autem his, qui
citati, & otio vacant, qui otia, riſus, & diſſolutio-
mittunt quotidie, qui lauta agunt conuiuia, &

verba, cachinnos, & dissolutiones immoderatas excedunt. Grauitur igitur peccant, & intolerabilia promerentur supplicia ministri Ecclesie, presertim Canonici, atque in sacris ordinibus constituti, qui cum quotidie ea, quae Dei sunt cursorie agant, horas festinanter persoluant; imò de diuino officio se celeriter nimis expediunt; deinde ea, quae carnis sunt, expleant diligenter, & laute ac leniter reficiantur, suasque habeant consolationes in multis, & tamen quasi assidue frequenter refectione completa, aut aliis horis, ludis vacant, iocisque immorantur aut etiam quod enormius est, ad aleas seu taxillos ludant, aut ludis illis intersunt, communicantes, & fauentes ludentibus, seu in lucro, & damno ipsorum participant. Certè isti non habent legitimam causam ludendi; sed potius horis, quibus ludunt, deberent sua deplorare peccata, & tempus quod in aliis suis vanis recreationibus, fabulis, risibus infructuose, imò vitiose contumant, recuperare pro posse; negligentias quoque, & defectus, quos diuinum soluendo officium incidunt, & committunt desistere.

Isti insuper nimium suis ludis immorantur, & iocis, qui deuotionem, maturitatemque cordis, si quam paulò ante habebant, omnino dissipant, & corrumpunt. Heu quam periculosa est talium vita, quam perdita atque damnablem, qui pro eo quod prandio facto, & cœna completa debent ad cameras suas redire, aut bibliothecas intrare, & sacris lectionibus, saluberrimisque considerationibus esse initiati (prout sanctus loquitur Cyprianus^a) se ad eremiora omnino profundunt, ad carnalia & mundana solatia intemperate exponunt, ac variis modis pretiosissimum tempus ipsis indultum inutiliter ac lamentabiliter perdunt, suae vocationis statum non attendentes, nec conscientias suas coram Deo discutièntes; imò ad quae, quanta, & qualia teneantur vix vnquam debite efficaciterque persantes. De iocibus ait D. Bernardus^b: Insolentia clericorum vbiq; terrarum turbat ecclesiam, & molestat: alienis nimirum laboribus occupatur, comedunt fructus terrae absque pecunia, & prodiunt quasi ex adipe iniquitas ipsorum: menses quippe assueti deliciis, nec exculta disciplinis multas contrahunt cordes. Quantos videmus, qui non Christo Domino, sed

*a in tract. de
aleatoribus.
Tom. 3. secundae
editionem P.
melij.*

*b epist. 118.
Insolentia cler
vicorum vbiq;
terraru turbat
ecclesiam.*

fuo deferuiunt ventri, atq; in multis eorum fornicatio regnat, qui puritatis auctori impuro corde, ac fornicatione corpore ministrantes non verentur iuxta se stare opulentiolum Dei, qui fecerit eos medios, & disperdat.

Præterea ludus, qui fortunæ inmittitur, vt est ludus aleatorum, non potest pro pecunia fieri, nisi lex concurret. Primum est, congruitas personæ: Clericis autem ad hoc & taxillos ludere, aut huiusmodi ludis interesse de iure non licet^a. Vnde aleator publicus, & usurarius reprobantur à dignitate obtinenda, non obstante contrarietate contraria^b. In beneficio tamen obrento potest Episcopus gratiam facere si se corrigat; alia de causa debet deponi^c. Secundum est, congruitas materiarum, quæ in esculento vel poculento aliquo modo ludere licet, quando de ludo laudabili iuxta prædicta, id est, recreationis, & non lucri in crumena reponenda, prædictum est, in esculenta, aut poculenta conuertenda, quæ do exigium illud sit pretium, ne succumbens gravissimo trimento afficiatur, conuertaturque in sumptus

Ludus aleatorum quatenus pro pecunia fieri possit.
^a c. clericus officia, de vit. & honest. cler.
^b c. inter dilectos, de excess. s. de excess. s. b. Pralat.
^c Panor. in d. s. inter dilectos alleg. c. 1. dist. 35.

^d Dionys. Richel. in d. opus. art. 9. et Clichet. in d. opus. cap. 19. gl. in c. 1. dist. 35.
^e in d. c. clericus officia, per l. si ff. de aleatorib. & Panor. in d. c. clericus officia, et d. c. inter dilectos. Syluest. in summa. in verb. ludus.
^f Dionys. Richel. in d. opus. art. 9. et Clichet. in d. opus. cap. 19.

cris conuiuii, quod relaxandi animi gratia inlicitum est. Verum Panoritanus^e hoc in laicis, non autem clericis procedere existimat, quia & his conuiuium licitum sunt. Tertium est, congruitas temporis, vt non tempore ieiunij, aut penitentiarum, aut officij diuini, vel conuersionis fiat. Quartum est, congruitas modi, vt in loco sacro, nec quis contra legem ludi faciat, nec alium in loco sacro, nec cogat ad ludendum. Quintum est, congruitas loci, ne scilicet fiat in loco sacro, vel publico, ne scandalum oriri apud laicos possit. Sextum est, congruitas finis, vt scilicet ludatur non propter auaritiam, seu lucrandi cupiditatem, sed gratia honestæ, & sanæ recreationis suæ, vel socij^f.

Aduertant hæc clerici ad tantam cœcilitatem, insaniamque prolapsi, vt non obstantibus canonibus, & decretis, audeant, & præsumant publicè, & desiderio lucri turpissimi ad aleas, & taxillos aleatorum secularium ludere, cum tamen ad lucrum restitutionem, seu in pios vsus conuersionem peruenire teneantur, nec aliter possint saluari, sacramentaliter absolui, vt D. Dionysius Richelius in opusculo de

ecclesiasticorum scribit^a; & Iudocus Clichthoueus
 Theologus Parisiensis in opusculo de vita, & moribus
 sacerdotum, allegans sanctum Bonaventuram^b. Nec
 oblat si dicatur, hanc consuetudinem ludendi in toto
 orbe esse præscriptam ab eo tempore, cuius non extat
 memoria in contrarium: Quia ista obiectio locum non
 habet, quando consuetudo est nutritiua peccati; excusat
 quidem interdum à poena temporali, sed non à poena
 æternæ. c. fin. & ibi glos. & dd. de consuet. glos. not. in
 c. de iur. dist. 4. Scripsit D. Alphonsus Alvarez in The-
 sauri Christiani religio. cap. 60. huius ludi inuētorem esse
 diabolum, ac proinde consuetudine non posse validari,
 etiam conditionem adeo ignominiosam, & vitupe-
 rabilem asserit, quod cum Chilon Atheniensis Philoso-
 phus, vnus ex septem sapientibus missus esset Corinthū
 arguendæ societatis causa; & ibi duces, ac seniores po-
 puli ludentes alea comperisset, adeo illud abhorruit, vt
 vitium infecta re illine discederet, inquiens: Nolle se
 Sycanorum, quorū virtus per orbem clarescebat, hac
 infamia maculare; ne diceretur cum aleatoribus socie-
 ratem contraxisse. Quos Philosophus 4 ethic. affirmat
 esse deterioris conditionis, quàm latrones. & idcirco
 Orosio. in l. 1. ff. de aleato. eos velut reipubl. reputat
 hostes & inimicos. Respiciat ergo miserimi, & diuini
 pensent rigorem iudicij, intolerabilia quoque tormenta
 inferri, quæ paulo post incident haud dubie, nisi iam
 non solum desistant, sed & condignos agant pœnitentiæ
 fructus. Caterum, in illis ludis, qui sorti fortuitæ non
 subiacent, sed humana diriguntur industria, solertia
 atque peritia (quorum nonnullæ leges, & conditiones
 supra positæ sunt) adhibenda & hæc cautio est, & regula,
 ne scilicet quid in his fiat, quod in aliis fortunæ subie-
 ctis cauendum diximus. Quibus & illud addendum vi-
 detur, & ceteris id ludi genus exercere nõ debere, in quo
 curare plerumque solet periculū læsionis fortuitæ sibi,
 vel alteri inferendæ, vt in ludo arcus, aut eiaculationis
 bombardarum seu sclopetorum; propterea, quod expo-
 nantur periculo effundendi humanum sanguinem, aut
 grauari se, vel aliquem casu lædendi; & hoc ludi genus
 inspectioribus sæpe ingerit, propterea etiam scandalum,

a art. 9.
 b cap. 19.

c Dionys. Ri-
 chel. in d. opus.
 art. 2.

d Clichth. in d.
 opusc. cap. 19.
 Ludus arcuum
 & bombardarum
 derisus
 periculosus
 & malus est.

S iij & præ-

& præbet offendiculum, iudicantibus clericali ordine minimè licere. Vnde occasionem ruine præstant primo, grauiusque delinquent.

De profanis spectaculis & scenis fugiendis.

CAP. XXI.

*De fugiendis
spectaculis pu-
blicis.
Voluptas ocu-
lorum varia.
a lib. 6. diui-
nar. institut.
cap. 20.*

PRÆTEREA spectacula publica clericis fugi- esse non sine causa supra dictum est: Siquis de- ctantius de illis scribens: Voluptas, inquit, ocu- rum varia, & multiplex est, quæ capitur ex aspectu rum, quæ sunt in vîu hominum, vel natura, vel op- delectabiles. Hanc philosophi rectissimè sustul- Aiunt enim multò esse præclarior, & homine digni- cælum potius, quàm cælata intueri, & hoc pulcherr- mum opus, intermicantibus astrorum luminibus, in- quam floribus adornatum, quam picta, & ficta, & per- mis distincta mirari. Sed cum disertè ad contemptum terrestrium nos exhortati sunt, & ad cæli spectaculum excitauerunt, tamen spectacula hæc publica non temunt. Itaque his & delectatur, & libenter intuetur.

*Spectacula pu-
blica maxime
sunt iritamē-
ta vitiorum.*

Quæ quoniam maxima sunt iritamenta vitiorum ad corrumpendos animos potentissimè valent, non sunt nobis, quia non modò ad beatam vitam nihil ad- ferunt, sed etiam nocet plurimum. Nam qui bonum quamuis ob merita damnatum in cõspectu suo negat pro voluptate computat, consciētiam suam pollutat, scilicet, quàm si homicidij, quòd fit oculi è spectaculo, & particeps fiat. Hos tamen ludos vocant, in quibus humanus sanguis effunditur, adeò longè ab hominibus secessit humanitas, vt eum animas hominum trahant ludere se opinentur, nocētiores iis omnibus peccatorum sanguinem voluptati habent. Huius autem peccatorum homicidij socios, & participes esse non conueniunt, qui iustitiæ viam tenere nituntur.

*In scenis lu-
dis que tractantur,*

In scenis quoque nescio an sit corruptela vitiorum. Nam & comicæ fabulæ de stupris virginum loquuntur, aut amoribus meretricum, & quò magis sunt eloquentes, qui flagitia illa finxerunt, eò magis sententiarum elegantia persuadent, & facilius inhaerent auditorum memoriæ versus numerosi, & orati. Item tragici de rebus horri- floriæ subijciunt oculis parricidia, & incesta Regum, & mala